

УДК 330.46:001.891

Д.Л.Коляденко, к.е.н., ст. викладач

Вінницький національний аграрний університет, Україна

МЕТОДИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ПИТАННІ ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ “СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ”

D.L.Koliadenko, Ph.D., Lecturer

Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine

DIGITAL ECONOMY METHODS TO DEFINING THE «MIDDLE CLASS» BOUNDARIES

Важливість формування так званого «середнього класу» суспільства (за достатком) була теоретично обґрунтована ще з часів Античності і в різні історичні періоди в різних суспільно-економічних формаціях набувала різних форм (від аристократичної до буржуазної), але в умовах «доцифрової» ери так і не набула конкретизованого вираження в форматі числових даних з можливістю їх подальшого аналізу та прийняття адекватних управлінських рішень на основі цього самого аналізу.

Формування і розвиток «середнього класу» розглядались багатьма економістами як основа розвитку держави в цілому з позитивною тенденцією. Це впливає не лише з теоретичних аспектів економічної теорії, а й є підтвердженим реальними показниками економічного розвитку країн з найвищими показниками Індексу людського потенціалу, Індексу конкурентоспроможності, Індексу «щастя». Головна функція «середнього класу» - соціальна стабільність. Чим вище його відсоток – тим вище більш стабільний економічний розвиток і, як наслідок, тим більшим є зростання загального економічного блага в умовах локальної економіки за рахунок синергетичного ефекту. Загальновизнано, що «середній клас» – більш ефективний платник податків, а отже має суттєву цінність визначення його параметрів для більш ефективної побудови фіскальної політики держави.

Як же визначити межі «середнього класу» для створення ефективної державної політики його розвитку, а отже, розвитку економіки в цілому? Ми можемо розглянути два теоретичних підходи – «Середній клас – «штучна економічна категорія», або «середній клас» - об’єктивна реальність».

Нажаль, в більшості державних установ досі використовується формальний статистичний підхід щодо визначення поняття «Середній клас». Зокрема, в визначенні поняття «межі середнього класу» використовуються набори статистичних даних кредитоздатності окремих громадян по окремо взятих країнах (або навіть окремих регіонах окремої країни). «Найпрестижнішим» рейтинговим агентством, яке складає такі данні є Credit Suisse Group — швейцарська міжнародна фінансова група зі штаб-квартирою у Цюриху, заснована у 1856 році, що працює у сферах приватного та інвестиційного банкінгу і керування активами.

Оцінка «середнього класу», як найбільш «кредитоспроможної верстви суспільства» будується за розміром середньорічного доходу. Зокрема на 2019 рік мінімальний дохід для віднесення до середнього класу в Швейцарії становить 73 тис. дол. США в рік, у США – 50 тис. дол., у Китаї та Бразилії – 28 тис. дол., у Мексиці – близько 25 тис. дол., у Таїланді – 17,6 тис. дол., в Індії – 13,7 тис. дол. За такої класифікації найменша численність середнього класу (з «розвинутих» країн) зафіксована у США – 92 млн осіб (28% населення). Якщо класифікувати за впливом на політику держави, то тут лідирує Австралія, де до середнього класу належить 66% населення, далі йдуть Італія, Британія та Японія – понад 55%, далі країни скандинавської групи – Норвегія, Швеція, Нідерланди, Бельгія, Данія [1]. Якщо допустити розмір середньорічного доходу, як фактор формування середнього класу в «розвинутих» державах від 28% до 66% населення, то тут не виникає жодних питань щодо методики оцінки і жодних логічних протиріч. Проте за цією методикою оцінки «середній клас» в Україні за даними Credit Suisse Group має мати дохід в розмірі 11,25 тис. дол. США.

(Для порівняння в РФ – 18,1 тис. дол. США., в Польщі – 24 тис. дол. США. Для найближчих країн/сусідів Республіки Білорусь і Молдови – данні не публікуються).

За фактичними ж даними в Україні спостерігається чіткий дисонанс в оцінці даних показників. Так, за основним джерелом про данні щодо середнього доходу по Україні за 2019 рік (а це надходження до Пенсійного фонду в Україні) – середній річний дохід в Україні складає 3802,82 (за курсом НБУ) 133 дол. США.

Інший підхід запропонований керівництвом секретаріату Ради підприємців при Кабміні визначати «середній клас» за доходом, що вдвічі перевищує середній прожитковий мінімум (1935 дол. США на рік). Цей показник приблизно в 5 разів нижче за оцінку Швейцарських підприємців. Якщо повернутись до обрахунку «С.к.» за показником кредитоздатності, то тут нас чекає ще один сюрприз. За різними оцінками за середній дохід в розмірі близькому до 11 тис. дол. США в Україні отримують від 7,5 до 11% населення. Невже це і є найбільш оптимістичне визначення межі «середнього класу»? Адже це суперечить самій логіці цього поняття!

Для сучасної економічної науки, яка може сумістити поняття «логіки» і «нечіткої логіки», не є проблематичним визначити межі поняття «середній клас» в формулі, що виходить за рамки формату «статистичних досліджень» минулого століття, де основний масив даних створювався за допомогою статистичної звітності або соціальних опитувань. Кожен із вищезгаданих методів має ключові недоліки: або статистичну похибку (у випадку помилки зі статистичною вибіркою), або свідому «корекцію» «статистичних даних» (у випадку зі звітністю).

До таких інструментів в першу чергу слід віднести методи «цифрової економіки», а саме – аналіз великих баз даних (“Big data”). Ці данні успішно використовуються великими корпораціями для збирання статистичної інформації по запитах потенційних клієнтів у пошукових мережах. Проте не лише там – за допомогою спеціальних програмних додатків збирається в масиви даних велетенський обсяг інформації щодо кожного конкретного індивіда в суспільстві – від його пересування вулицями чи транспортом, до його пошуку товарів і покупок в торговельних мережах (не важливо – в он-лайн чи ні). Ці масиви даних успішно використовуються глобальними корпораціями для просування реклами для певної цільової аудиторії, ці масиви даних успішно купуються приватними компаніями для вивчення і дослідження потенційних ринків збуту своєї продукції, ці масиви даних мають і мусять бути використані державою, якщо вона має на меті забезпечити своє економічне зростання або стабільність. Держави в умовах глобалізації та діджиталізації перестають бути суб’єктом регулювання відносин, як це було наприкінці 20-го століття. Держави майбутнього – це комерційні «гравці» які змушені вступати в «ринкові правила гри», а не регулювати їх. Одне з таких правил – купувати інформацію в компаній, які нею володіють (є фактом, що інформаційні корпорації володіють більшим обсягом інформації ніж державні органи), інше – співставляти можливості держави з можливістю корпорації при купівлі такого товару як цифрова інформація.

Які ж переваги дає володіння інформацією про реальний стан середнього класу в державі? По перше – правильна побудова фіскальної політики. Чим оптимальніші норми податків для основних наповнювачів бюджету – тим вища ефективність роботи економічної системи в цілому. По друге – якщо правильно обмежити верхню і нижню межі «середнього класу» - можна оптимально впровадити прогресивну систему оподаткування, яка зараз ефективно працює в більшості розвинутих країн. По третє – чіткі і визначені межі «середнього класу» - найпотужніша інформаційна база для інвестицій в економіку з точки зору зовнішніх інвесторів і внутрішніх кредиторів.

Література:

1. Сайт Credit Suisse Group Статистичні данні 2019 р.. Джерело доступу: <https://www.credit-suisse.com/global/en.html> <https://ads.google.com>
2. Середня заробітна плата в Україні за 2019 рік. Джерело даних: <https://www.pfu.gov.ua/2119447-pokaznyk-serednoyi-zarobitnoyi-platy-za-2019-rik/>